

NOTITIE

Aan: SBB Expertisepunt Specialistisch Vakmanschap
Van: Savantis, Ronald van Driel
Datum: 20 januari 2025
Betreft: Uitwerking opleidingsmodellen kleine mbo-opleidingen
Kenmerk: DIR2025.u.0444

1. Context

In 2024 is een verkenning uitgevoerd naar de belemmeringen en oplossingen voor de organisatie en uitvoering van kleine mbo-opleidingen¹. De uitkomst hiervan was o.a. een lijst met mogelijkheden om kleine mbo-opleidingen (anders) te organiseren. Vervolgens is besloten om enkele opleidingsmodellen nader uit te werken ter inspiratie en overweging voor partijen die bestuurlijk betrokken zijn bij het mbo en het georganiseerd bedrijfsleven.

2. Uitwerking opleidingsmodellen

Bijeenkomst mbo-scholen

Op 22 november 2024 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden met vertegenwoordigers van mbo-instellingen, MBO Raad, SBB en Savantis over de mogelijkheden van andere opleidingsmodellen, succesfactoren en belemmeringen².

Samengevat zijn tijdens deze bijeenkomst de volgende ideeën en wensen geformuleerd:

- De basis van opleidingen breder maken, zodat deelnemers van verschillende opleidingen daaraan gezamenlijk deel kunnen nemen.
- Een opleiding bestaat uit de volgende onderdelen:
 1. Generieke Vakken
 2. Algemene kennis- en vaardigheden (vaak soft-skills), zoals ondernemerschap, klantcontact, creatief denken etc.
 3. Vakspecifieke vaardigheden - en kennis

De eerste twee delen kan je vaak met andere opleidingen samen aanbieden. Het derde punt is wel specifiek voor een bepaalde opleiding.
- Kaders bepalen/afspraken maken over de grootte van onderwijseenheden en modules.
- Onderdelen van een opleiding met meerdere teams/opleidingen gezamenlijk aanbieden.
- Complexe of dure modules samen met andere scholen en/of het bedrijfsleven organiseren.
- Meerdere opleidingen samenstellen uit meer generieke opleidingsonderdelen.
- Studenten uit verschillende jaren of opleidingen (en scholen) samen en van elkaar te laten leren.
- Student kan basisvaardigheden bij school in de buurt volgen en beroepsgerichte vakken bij een vakschool.
- Beroepsgerichte vakken anders organiseren > hybride, thuis.
- Ontschotten BOL/BBL bekostiging.

¹ SBB ESV projectplan kleine mbo opleidingen/Savantis 17 april 2024

² Verslag bijeenkomst 22 november 2024/Savantis DIR2024.u.0432

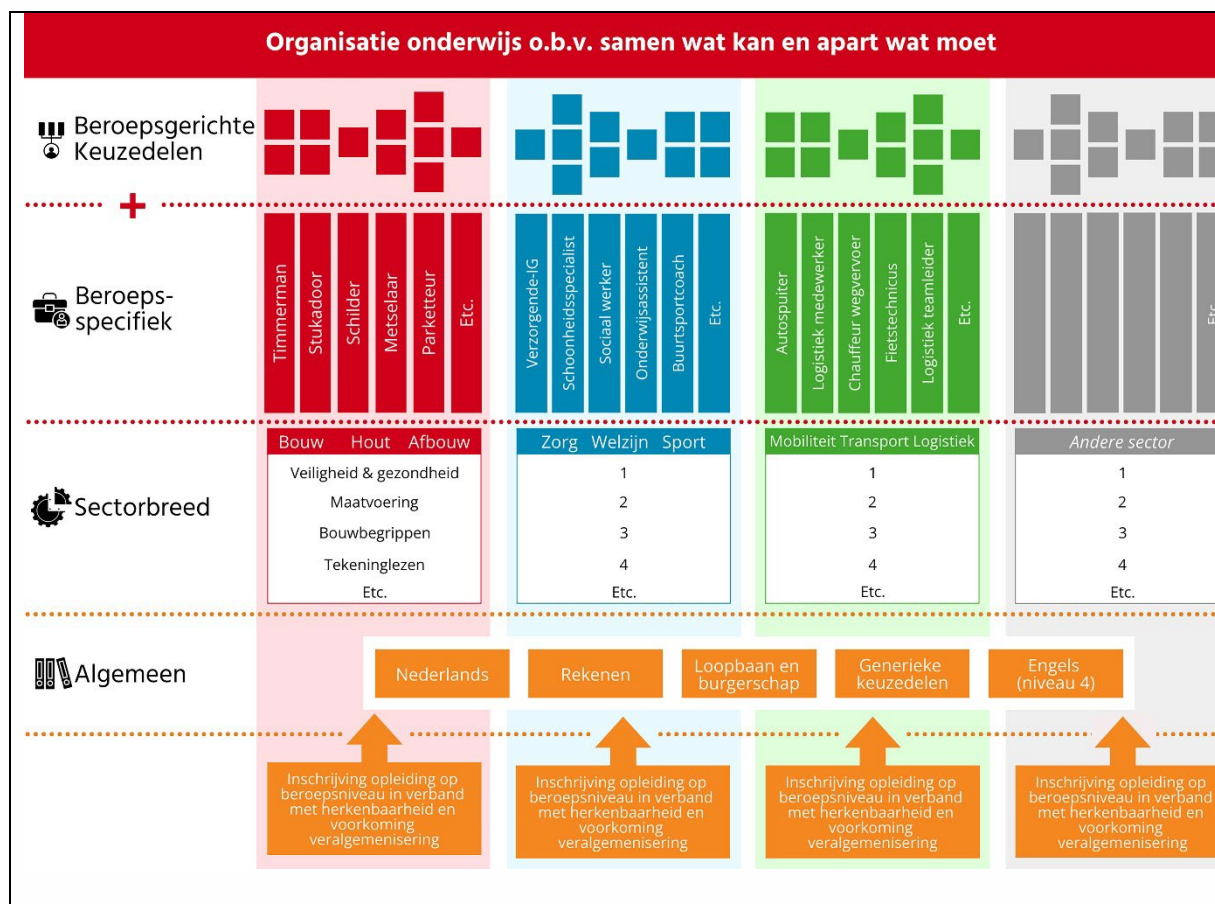
- BBL-/BOL studenten samen in de klas.
- Samenwerking tussen scholen.
- Combineren van onbekostigd en bekostigd onderwijs > regelgeving aanpassen want dat mag/kan nu niet.
- Wijzigen onderwijsorganisatie > samen wat kan en apart waar het moet.
- Behoud wel de herkenbaarheid van beroepen/beroepsopleidingen als het onderwijs anders georganiseerd gaat worden.

3. Opleidingsmodel Samen wat kan & Apart wat moet

Uit de gesprekken met en tussen vertegenwoordigers van het mbo-onderwijs blijkt veel consensus over het anders (kunnen) organiseren van het onderwijs:

1. **Generieke vakken** kunnen georganiseerd en uitgevoerd worden voor groepen studenten van verschillende mbo-opleidingen.
2. Ook voor **sectorbrede kennis en vaardigheden** kan het onderwijs georganiseerd en uitgevoerd worden voor groepen studenten van verwante mbo-opleidingen.
3. **Vakspecifieke en/of specialistische** onderwijsonderdelen zijn organiseerbaar in samenwerking tussen scholen en/of het (georganiseerd) bedrijfsleven.

In onderstaand model is dit samengevat (groter formaat zie bijlage 2).

Het streven naar een opleidingsmodel *Samen wat kan & Apart wat moet* sluit aan bij de **modulering van het onderwijs** waaraan de meeste mbo-instellingen aandacht besteden.

Over het algemeen is het onderwijs nu nog georganiseerd per opleiding en per opleidingsgroep.

De aanname is dat door modulering een groter deel van het onderwijs efficiënter georganiseerd kan worden:

- Onderwijsmodulen kunnen verzorgd worden voor studenten van verschillende opleidingen waardoor 'vollere klassen' kunnen worden geformeerd voor een (groter) deel van het onderwijs.
- Als dit wordt gerealiseerd voor de generieke vakken én de sectorbrede kennis- en vaardigheden dan verlaagt dit het aantal 'inefficiënte uren', waarin onderwijs moet worden verzorgd voor een klein aantal studenten. (Zoals bij de kleine, specialistische mbo-opleidingen met een laag aantal inschrijvingen).
- En indien nodig/wenselijk kunnen er afspraken worden gemaakt met andere scholen en/of het georganiseerd bedrijfsleven over de organisatie en uitvoering van de Vakspecifieke en/of specialistische onderwijsonderdelen.

Kortom: in theorie zou de invoering van het opleidingsmodel *Samen wat kan & Apart wat moet* ertoe kunnen leiden dat:

- Een student kan zich bij iedere mbo-instelling inschrijven voor iedere mbo-opleiding.
- Een behoorlijk deel van het onderwijs wordt gevolgd gezamenlijk met studenten van andere opleidingen.
- Het vakspecifieke deel wordt al dan niet uitgevoerd in samenwerking met andere scholen en/of het georganiseerd bedrijfsleven.
- Het kan zijn dat een deel van de opleiding op een andere opleidingslocatie plaatsvindt.

Toepassing model

Voor de toepassing van het opleidingsmodel *Samen wat kan & Apart wat moet* dienen de volgende stappen gezet te worden:

- 1) Bepalen welke opleidingen in potentie geschikt zijn en vergeleken moeten worden.
- 2) De betreffende kwalificaties vergelijken en de overeenkomsten en verschillen in kennis en vaardigheden bepalen (zou kunnen gebeuren door of in samenwerking met SBB).
- 3) Een modulen structuur maken op basis van de overlap en de verschillen.
- 4) Bekijken welke modulen wel of niet door de eigen school verzorgd kunnen worden.
- 5) Oplossing zoeken voor de modulen die niet door de eigen school verzorgd kunnen worden, hiervoor zijn meerdere mogelijkheden, o.a.:
 - a. Uitvoering door een andere school.
 - b. Uitvoering door het leerbedrijf van de student.
 - c. Uitvoering door het (georganiseerd) bedrijfsleven.

Als voorbeeld is dit gedaan voor de opleiding Interieurvakman Parketvloeren in relatie tot de opleiding Meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer.

4. Voorbeeld: Opleiding Interieurvakman Parketvloeren

Kleine, unieke mbo-opleiding

De opleiding Interieurvakman Parketvloeren is een kleine, unieke mbo-opleiding die bedreigd wordt met voortbestaan. Maatschappelijk is het opleiden van Parketteurs relevant, o.a. vanwege het onderhoud en de renovatie van klassieke vloeren in het kader van monumentenzorg.

Er is een gering aantal deelnemers en een gering aantal scholen dat de opleiding aanbiedt. Er bestaat landelijk vraag naar de opleiding, maar regionaal lukt het niet om volle klassen te realiseren.

Momenteel verzorgt alleen het ROC Midden Nederland te Nieuwegein de opleiding Interieurvakman Parketvloeren. Zij worden hierbij ondersteund door ondernemersorganisatie Inretail.

Stap 1 - Aanverwante opleidingen bepalen

Een Parketteur heeft kennis van houtsoorten en de praktische vaardigheden om deze handmatig en machinaal te bewerken. Op basis hiervan is gekeken naar verwante beroepen/opleidingen waarin deze kennis en vaardigheden met betrekking tot hout eveneens van belang zijn. Dit zijn er meerdere, maar voor een eerste vergelijking hebben we gekozen voor de opleiding tot meubelmaker/(scheeps-)interieurbouwer.

Stap 2 - Vergelijking kwalificatiedossiers op basis van model *Samen wat kan, Apart wat moet*

We hebben een vergelijking uitgevoerd van de kwalificatiedossiers Parketteur, Meubelmaker en (scheeps-)interieurbouwer³ en gekeken naar de overeenkomsten en verschillen in kennis en vaardigheden. Hieronder een samenvatting, de uitgebreide versie is toegevoegd als bijlage 1.

Samenvatting overeenkomsten en verschillen in het algemeen

De beroepen vallen binnen de sectoren meubel- en hout en interieur en overlappen in structuur en competenties. Maar de interieurvakman Parketvloeren richt zich meer op vloerwerkzaamheden met een focus op eenvoud en klantgerichtheid. De meubelmaker en (scheeps-)interieurbouwer heeft een bredere technische reikwijdte met meer nadruk op complexe ontwerpen en machinetoepassingen.

Conclusie overeenkomsten kennis en vaardigheden

De kennis en vaardigheden overlappen sterk in technische bekwaamheid, veiligheid, duurzaamheid en klantgerichtheid. Het grootste verschil ligt in de toepassing: de *Interieurvakman parketvloeren* focust meer op vloeren en directe klantcontacten, terwijl de *Meubelmaker/(scheeps-)interieurbouwer* bredere vaardigheden ontwikkelt in meubelproductie en -montage, inclusief machinale bewerkingen.

De uitgebreide versie van het vergelijking van deze kwalificaties is toegevoegd als bijlage 1.

Stap 3 – Modulenstructuur

Op basis van het vergelijking van de kwalificaties zijn de verschillen en overeenkomsten bepaald. Vervolgens zijn op basis hiervan unieke en gezamenlijke modules benoemd en in onderstaand overzicht vermeld.

³ SBB-kwalificatiedossiers

Overzicht Unieke vs. Gezamenlijke Modules

Categorie	Interieurvakman Parketvloeren	Meubelmaker/(Scheeps)interieurbouwer	Gezamenlijk
Introductie materialen	Specifiek op vloeren	Specifiek op meubels	Algemeen voor hout en plaatmateriaal
Technische gereedschappen	Basis en handmatig gebruik	Geavanceerd (CNC-machines)	Veiligheid en basisgebruik
Klantgerichtheid	Afwerking en presentatie vloer	Esthetiek en constructie	Communicatie en klantcontact
Vaktechnieken	Leg- en onderhoudstechnieken	Bouw- en assemblagetechnieken	Algemene technische basis

Het is een eerste grove benadering, maar geeft wel richting voor een gedetailleerde vergelijking.

Stap 4 en 5

Op basis van het bovenstaande zou een overleg gevoerd kunnen worden tussen de scholen die deze twee opleidingen verzorgen om afspraken te maken over de modulering en uitvoering van de opleiding Interieurvakman Parketteur.

Door samenwerking tussen scholen kan een aanzienlijk deel van de opleiding Interieurvakman Parketteur door meerdere scholen verspreid over het land worden uitgevoerd. De expertise van ROC Midden Nederland kan worden benut voor de uitvoering van de vakspecifieke onderdelen die niet door de andere scholen kan worden verzorgd. Dit kan betekenen dat de studenten voor een deel van de opleiding moeten reizen naar de opleidingslocatie van ROC Midden Nederland te Nieuwegein.

Tot slot

Op basis van het model *Samen wat kan, Apart wat moet* hoeft het voor een mbo-instelling geen belemmering meer te zijn om kleine mbo-opleidingen aan te bieden en (deels) te verzorgen. Natuurlijk moeten er goede uitvoerings- en kwaliteitsafspraken worden gemaakt als scholen samen invulling gaan geven aan mbo-opleidingen. Aandachtspunten hierbij zijn onder andere:

- Verdeling/regeling verantwoordelijkheden inzake examinering, zorg student, bekostiging, diplomering.
- Afstemming lesmethoden en leermiddelen.
- Beschikbaarheid vakdeskundige (gast)docenten, trainers.
- Afspraken met leerbedrijven.
- Afspraken met georganiseerd bedrijfsleven.

5. Andere modellen om kleine mbo-opleidingen uit te voeren

In de verkenning zijn meerdere modellen bekeken om kleine mbo-opleidingen te organiseren. In een enkel geval lukt dat, met de nodige creativiteit en inspanningen.

Voorbeeld: opleiding Natuursteenbewerker

Een van de voorbeelden betreft de opleiding Natuursteenbewerker. Deze opleiding wordt op één locatie verzorgd, namelijk in Nieuwegein door het ROC Midden Nederland.

Er is één docent die les geeft aan een gecombineerde groep studenten van leerjaar 1 of 2 van de BBL-opleiding niveau 2, 3 of 4. Aantal studenten: circa 20.

In het onderstaande schema is de organisatie van het onderwijs weergegeven.

FYSIEKE LESSEN OP SCHOOL	ONLINE LEREN (op kantoor van Leerbedrijf)	TAKEN LEERBEDRIJF
1 x per 2 weken		
Nederlandse taal, Rekenen, Loopbaan & Burgerschap Vaktheorie Praktijk-instructie Examens Voortgangsbewaking	Docent is op afstand beschikbaar voor vragen en nadere uitleg. Docent is altijd bereikbaar via de app.	Begeleiding en ondersteuning bij maken schoolwerk. (bij voorkeur 30 minuten per dag) Zorgdragen voor Beroepspraktijkvorming.
	<i>Volgens de docente is een gehele dag zelfstandig studeren teveel voor een niveau 2-3 student. Er wordt naar gestreefd om 30 minuten per dag onder begeleiding van het leerbedrijf te studeren. Dan is het huiswerk allemaal af.</i>	

Ondersteuning sector Afbouw

De sector Afbouw draagt als volgt financieel bij:

- Eén docentendag per week wordt betaald door de sector, zodat de docent in de gelegenheid is om o.a. leerbedrijven te bezoeken, voorlichting en demonstraties over de opleiding te verzorgen en inhoudelijke bijdragen te leveren aan de ontwikkeling en het onderhoud van leermiddelen en examens.
- De aanschaf van gereedschappen en het gebruik van materialen wordt betaald.
- De leermiddelen voor de studenten worden door de sector betaald.
- De docent zorgt samen met Savantis voor o.a. actuele leermiddelen, Vakboek Natuursteen, werkboeken, praktijkopdrachten en een online-leeromgeving.

Bijlagen:

1. Schema organisatie onderwijs op basis van “*Samen wat kan en Apart wat moet*”
2. Overeenkomsten in kennis en vaardigheden binnen de kwalificaties “Interieurvakman parketvloeren” en “Meubelmaker/(Scheeps-)interieurbouwer”

Bijlage 1:

Overeenkomsten in kennis en vaardigheden tussen de kwalificaties "Interieurvakman parketvloeren" en "Meubelmaker/(scheeps-)interieurbouwer":

Overeenkomsten in kennis

1. Materialen:

- Beide beroepsprofielen vereisen basiskennis van materialen die in het vakgebied worden gebruikt:
 - *Interieurvakman*: Soorten vloeren (parket, ondervloeren).
 - *Meubelmaker*: Hout, plaatmateriaal en furnituren.

2. Gereedschappen en machines:

- Basiskennis van gereedschappen, apparatuur en machines is in beide profielen vereist:
 - *Interieurvakman*: Apparatuur voor vloeren leggen, schuren en onderhoud.
 - *Meubelmaker*: Houtbewerkingsmachines, inclusief NC-/CNC-gestuurde systemen.

3. Veiligheid, kwaliteit en milieu:

- Kennis van bedrijfsprocedures, veiligheidsvoorschriften en milieuregelgeving is essentieel.

4. Duurzaamheid:

- Beide beroepen leggen nadruk op duurzaam materiaalgebruik en het minimaliseren van verspilling.

5. Rekenen en maatvoering:

- Basiskennis van het berekenen van maten, oppervlaktes en het interpreteren van technische tekeningen.

6. Klantenservice:

- Kennis van klantgericht werken en het omgaan met klantvragen.

Overeenkomsten in vaardigheden

1. Technische vaardigheden:

- Vaardigheid in het selecteren, controleren en gebruiken van gereedschappen en materialen:
 - *Interieurvakman*: Het leggen en afwerken van vloeren.
 - *Meubelmaker*: Het bewerken en monteren van meubels/interieurproducten.

2. Communicatie:

- Effectieve communicatie met leidinggevenden, collega's en klanten.

- Gebruik van vaktaal en correcte omgangsvormen.
- 3. Zelfcontrole en probleemoplossing:**
 - Het uitvoeren van tussentijdse controles en het herstellen van fouten:
 - *Interieurvakman*: Beoordelen van de werkvloer en corrigeren van afwijkingen.
 - *Meubelmaker*: Kwaliteitscontrole van bewerkte materialen en aanpassingen maken.
- 4. Nauwkeurigheid en netheid:**
 - Beide beroepen vereisen zorgvuldigheid en een nette werkhouding.
- 5. Samenwerken en zelfstandigheid:**
 - Het vermogen om zelfstandig te werken binnen instructies, maar ook effectief samen te werken in een team.
- 6. Toepassen van richtlijnen:**
 - Werken volgens vastgestelde procedures en richtlijnen voor kwaliteit, veiligheid en milieu.

Conclusie overeenkomsten kennis en vaardigheden

De kennis en vaardigheden overlappen sterk in technische bekwaamheid, veiligheid, duurzaamheid en klantgerichtheid. Het grootste verschil ligt in de toepassing: de *Interieurvakman parketvloeren* focust meer op vloeren en directe klantcontacten, terwijl de *Meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer* bredere vaardigheden ontwikkelt in meubelproductie en -montage, inclusief machinale bewerkingen.

Overeenkomsten en verschillen tussen de documenten "Interieurvakman parketvloeren" en "Meubelmaker/(scheeps-)interieurbouwer":

Overeenkomsten

- 1. Opleidingsstructuur:**
 - Beide documenten beschrijven mbo-kwalificaties met een basisdeel en een profieldeel.
 - Generieke onderdelen zoals Nederlandse taal, rekenen, loopbaan en burgerschap zijn aanwezig.
- 2. Focus op vaardigheden en kennis:**
 - Beide beroepen vereisen basiskennis van materialen, gereedschappen en procedures.
 - Het belang van nauwkeurigheid, veiligheidsbewustzijn, en klantgerichtheid wordt benadrukt.
- 3. Arbeidsmarktgerichtheid:**

- Beide kwalificaties richten zich op specifieke taken in een niche van de bouw- en onderhoudssector.
- Er is aandacht voor duurzaam werken en efficiënt materiaalgebruik.

4. Werkcontext:

- Beide beroepen opereren zowel zelfstandig als in teamverband.
- Er wordt gewerkt in verschillende omgevingen, zoals productieruimtes of bij klanten op locatie.

Verschillen

1. Werkdomein:

- *Interieurvakman parketvloeren*: Gericht op het leggen, schuren en onderhouden van parketvloeren.
- *Meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer*: Richt zich op het maken, afwerken en plaatsen van meubels en scheepsinterieurs.

2. Complexiteit:

- Bij de interieurvakman zijn de werkzaamheden vaak eenvoudiger en gericht op standaardruimtes.
- De meubelmaker werkt soms met complexe ontwerpen en geavanceerde technieken zoals CNC-machines.

3. Technische eisen:

- *Interieurvakman*: Focus op handmatige methoden voor vloeren en klantinteractie.
- *Meubelmaker*: Breder scala aan technieken, inclusief machinale houtbewerking en montage.

4. Niveau van zelfstandigheid:

- Bij de meubelmaker lijkt meer zelfstandigheid en technische expertise vereist bij complexe opdrachten.
- De interieurvakman ontvangt vaker duidelijke instructies en werkt binnen vastgestelde procedures.

5. Specialisatie in eindproducten:

- *Interieurvakman*: Eindproduct is functioneel (vloeren leggen en onderhouden).
- *Meubelmaker*: Eindproduct combineert functionaliteit en esthetiek (meubels en interieurstukken).

Samenvatting overeenkomsten en verschillen in het algemeen

Hoewel beide beroepen binnen dezelfde sector vallen en overlappen in structuur en competenties, richt de interieurvakman zich meer op vloerwerkzaamheden met een focus op

eenvoud en klantgerichtheid. De meubelmaker heeft een bredere technische reikwijdte met meer nadruk op complexe ontwerpen en machinetoepassingen.

Gezamenlijke modules (Basisvaardigheden)

Deze modules richten zich op overlappende kennis en vaardigheden en kunnen door beide opleidingen gevolgd worden.

1. Introductie Hout en Plaatmaterialen

- Eigenschappen en toepassingen van hout en plaatmaterialen.
- Duurzaamheid en milieubewust materiaalgebruik.

2. Gereedschappen en Veiligheid

- Gebruik en onderhoud van handgereedschap en elektrische gereedschappen.
- Veiligheidsprocedures en ergonomisch werken.

3. Rekenen en Technische Tekeningen

- Berekenen van oppervlaktes, hoeveelheden en volumes.
- Lezen en interpreteren van technische tekeningen.

4. Klantgerichtheid en Communicatie

- Omgang met klanten en opdrachtgevers.
- Communicatievaardigheden, inclusief vaktaal.

5. Kwaliteit en Procesbeheer

- Kwaliteitscontrole en -borging tijdens werkzaamheden.
- Basiskennis van werkplanning en tussentijdse controles.

Specifieke modules voor Interieurvakman Parketvloeren

Deze modules richten zich op de unieke aspecten van het vakgebied.

1. Vloertypen en Ondergronden

- Herkennen en beoordelen van ondervloeren.
- Leren over verschillende soorten vloeren (parket, laminaat).

2. Legtechnieken voor Vloeren

- Technieken voor het leggen van zwevende, gelijmde en genagelde vloeren.
- Praktische oefeningen in eenvoudige patronen zoals strokenparket.

3. Onderhoud en Renovatie

- Schuren en afwerken van bestaande vloeren.
- Gebruik van onderhoudsproducten en reparatietechnieken.

4. Klantspecifieke Afwerking

- Randafwerkingen en detaillering.
- Aandacht voor esthetiek en klantwensen.

Specifieke modules voor Meubelmaker/(Scheeps)interieurbouwer

Deze modules richten zich op de bredere en complexere meubelbouwtaken.

1. Machinale Houtbewerking

- Instellen en bedienen van conventionele en NC-/CNC-machines.
- Proefbewerkingen uitvoeren en optimaliseren.

2. Meubelconstructies en Assemblage

- Bouwmethoden voor standaard- en complexe meubels.
- Gebruik van verbindingstechnieken (houtverbindingen, schroeven, verlijming).

3. Afwerkingstechnieken

- Behandeling en afwerking van hout en plaatmateriaal.
- Gebruik van verf, lak, beits en oliën.

4. Scheepsinterieur en Plaatsing

- Aanpassingen en montage in kleine en complexe ruimtes.
- Specifieke eisen voor scheepsinterieur, zoals vochtbestendigheid.

Gezamenlijke keuzemodules

Deze modules kunnen worden gevolgd door studenten uit beide opleidingen om hun vaardigheden te verbreden:

1. Duurzaam Werken in de Interieurbouw

- Hergebruik van materialen en energiezuinige werkmethoden.

2. Digitale Vaardigheden in de Bouwsector

- Gebruik van CAD-software voor ontwerpen.
- Gebruik van digitale gereedschappen en machines.

3. Ondernemerschap

- Basiskennis van starten als zzp'er.
- Marketing en klantbeheer in de interieur- en meubelbranche.

Overzicht Unieke vs Gezamenlijke Modules

Categorie	Interieurvakman Parketvloeren	Meubelmaker/(Scheeps)interieurbouwer	Gezamenlijk
Introductie materialen	Specifiek op vloeren	Specifiek op meubels	Algemeen voor hout en plaatmateriaal
Technische gereedschappen	Basis en handmatig gebruik	Geavanceerd (CNC-machines)	Veiligheid en basisgebruik
Klantgerichtheid	Afwerking en presentatie vloer	Esthetiek en constructie	Communicatie en klantcontact
Vaktechnieken	Leg- en onderhoudstechnieken	Bouw- en assemblagetechnieken	Algemene technische basis

Voordeel van deze structuur

- Studenten ontwikkelen een gedeelde basis en kunnen later specialiseren.
- Overstapmogelijkheden tussen beide opleidingen worden vergemakkelijkt.
- Keuzemodules zorgen voor een bredere inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

Bijlage 2: Schema organisatie onderwijs op basis van “Samen wat kan en Apart wat moet”

Organisatie onderwijs o.b.v. samen wat kan en apart wat moet

